

Regeringskansliet

Infrastrukturdepartementet

103 33 Stockholm

Sveriges Radios remissyttrande över kompletterande förslag till
betänkandet Frekvenser i samhällets tjänst (SOU 2018:92)
(Departementets diarienummer I2019/00075/D)

Sveriges Radio överlämnar härmed sitt remissyttrande över kompletterande förslag till
SOU 2018:92 *Frekvenser i samhällets tjänst. Betänkande av Utredningen om
radiospektrumanvändning i framtiden.*

Stockholm den 14 juni 2019

Cilla Benkö, vd

Sammanfattning

Sveriges Radio avstyrker förslagen i den kompletterande promemorian till SOU 2018:92.

Sveriges Radio anser att det är utomordentligt problematiskt ur oberoendehänseende att Säkerhetspolisen och Försvarsmakten föreslås ges ett inflytande över de tillstånd som gäller för Sveriges Radios sändningar.

Inledning

Public service spelar en central roll för den svenska demokratin, det visar inte minst en omfattande forskning. Jesper Strömbäck, professor vid Göteborgs universitet, konstaterade 2017: "Människor som bor i länder med starkare public service är mer kunniga om politik och samhälle än människor som bor i länder med ett kommersialiserat mediasystem."¹

Avgörande för Sveriges Radios möjligheter att kunna spela den väsentliga roll för demokratin som företaget gör är dels dess oberoende från olika maktsfärer, dels publikens höga förtroende. Idag är radio det enskilda mediaslag som har högst förtroende i Europa, förtroendet för Sveriges Radio har i grunden legat stabilt under hela 2000-talet.²³ För att den höga trovärdigheten ska kunna bibehållas behöver det knappast påpekas att alla åtgärder som minskar oberoendet är direkt skadliga.

I det kompletterande PM till SOU 2018:92 som Sveriges Radio beretts möjlighet att yttra sig över finns flera förslag som, om de genomförs, riskerar att få betydande negativa konsekvenser för oberoendet. Sveriges Radio utgår från att det inte har varit avsikten och att förslagen därför arbetas om på avgörande punkter.

3.1 Sveriges säkerhet i tillstånd att använda radiosändare

Förslag: Post- och telestyrelsen ska i ärenden som rör tillstånd att använda radiosändare samråda med Säkerhetspolisen och Försvarsmakten innan myndigheten avgör ärendet. Samrådet ska syfta till att klarlägga om radioanvändning enligt en tillståndsansökan eller en ansökan om medgivande till överlåtelse eller uthyrning av tillstånd kan antas vålla fara för

---

¹ https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/oppen-utfragning/oppen-utfragning-om-framtidens-public-service_H4C220170323ou1

² EBU Trust in media 2019

³ SOM-undersökningen 2000-2019

Sveriges säkerhet, och behovet av att förena tillstånd med villkor om krav som är av betydelse för Sveriges säkerhet och vilka sådana villkor som ett tillstånd i så fall bör förenas med. Post- och telestyrelsen ska på begäran av Säkerhetspolisen eller Försvarsmakten pröva om det finns skäl att återkalla tillstånd eller ändra tillståndsvillkor för att radioanvändningen kan antas vålla fara för Sveriges säkerhet.

Sveriges Radio avstyrker förslaget.

Sveriges Radios roll som beredskapskanal och som oberoende nyhetsförmedlare, särskilt vid höjd beredskap, är grundläggande för ett modernt demokratiskt Sverige. Sveriges Radio konstaterar att den föreslagna skrivningen omfattar alla ansökningar om tillstånd. Det innebär att PTS ska samråda med Säkerhetspolisen och Försvarsmakten även när det gäller tillstånd för de frekvenser Teracom tilldelas för Sveriges Radios räkning. Sveriges Radio konstaterar att Säkerhetspolisen och Försvarsmakten inte bör ges möjlighet att påverka de tillstånd som gäller för Sveriges Radios sändningar. Den föreslagna texten bör därför förändras och förtydligas så att det framgår att det samråd som Post- och Telestyrelsen ska ha med dessa myndigheter inte gäller för tillstånd som rör Sveriges Radios sändningar. Sveriges Radio vill med skärpa påpeka vikten av att undantas i det föreslagna samrådsförfarandet

Vid upprepade tillfällen har yttrandefriheten och medborgarnas behov av tillgång till oberoende media särskilt vid höjd beredskap understrukits från sittande regeringar. I propositionen *Radio och TV under höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fred* konstateras att "Det är väsentligt att medborgarna har förtroende för de huvudsakliga kanalerna för information och nyhetsförmedling, dvs. för massmedierna. Massmediernas fria ställning i förhållande till staten och myndigheterna är därför grundläggande."⁴ Sveriges Radio delar den synen.

I propositionen *Ett modernt public service nära publiken* konstateras vikten av "att upprätthålla allmänhetens förtroende för de viktigaste informations- och nyhetskanalerna om landet är hotat eller angripet".⁵ Förtroendet för medier är tätt sammanlänkat med dess oberoende. Det i sin tur bygger på att medier fattar självständiga publicistiska beslut utan rädsla för eventuella konsekvenser. Misstanken att eventuella publiceringsbeslut fattas av andra skäl än rent publicistiska skulle vara utomordentligt skadligt för förtroendet.

---

⁴ Prop. 1996/97:158

⁵ Prop. 2018/19:136 (s. 104)

I propositionen *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020* (1996/97:109) konstateras vikten av att det så långt det är möjligt ”under störda förhållanden, säkerställa ett öppet och demokratiskt samhälle med åsiktsfrihet och fria medier.”⁶

Vidare konstateras det att medborgarna under höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fredstid har ”behov av och rätt till information från myndigheter och andra institutioner. Det är sålunda viktigt att säkerställa att det i sådana situationer finns väl fungerande informationskanaler. Principen att alla människor i landet skall kunna nås av oberoende information och nyhetsförmedling, även i en situation där höjd beredskap råder, är i huvudsak tillgodosedd genom att public service-företagen upprätthåller en tillräcklig beredskap. Såväl Sveriges Radios som Sveriges Televisions sändningar kan tas emot av i stort sett hela befolkningen.”⁷ Att Säkerhetspolisen och Försvarsmakten nu föreslås ges möjlighet att samråda om Sveriges Radios tillgång till radiosändare och dessutom föreslås få möjlighet att begära ett återkallande av redan tilldelade tillstånd eller tillståndsvillkor kan inte vara utredningens mening.

Det bör också noteras att i propositionen Radio och tv under höjd beredskap och vid svåra påfrestningar i fred slår fast följande: ”Att förfoga över en radiosändare eller radioutrustning som är i drift är en yttrandefrihetsbegränsning. En begränsning av yttrandefriheten kan vara tillåten om den sker med hänsyn till rikets säkerhet (2 kap. 13 § regeringsformen).

Begränsningar av rätten att sända radio- och TV-program i marknätet får även ske genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända (3 kap. 2 § YGL). Regeringen anser att det kan finnas situationer när staten kan behöva förfoga över radiosändare eller sändarutrustning, antingen för att kunna nå ut med viktiga meddelanden till allmänheten eller av andra skäl med hänsyn till rikets säkerhet. Av yttrandefrihetsskäl är det dock viktigt att sändningar i radion och televisionen kan fortsätta under höjd beredskap och att sändare som används för detta ändamål inte skall tas i anspråk genom förfogande. Det vore önskvärt att all sändarutrustning som används för sändningar till allmänheten, oavsett vilken sändningsteknik som tillämpas, skulle undantas från risken att tas i anspråk. De sändare det finns starkast skäl att värna om är de som kontinuerligt används för radio- och TV-sändningar till allmänheten och som når ut till nästan hela befolkningen. Det är radiosändarna som brukas för de sändningar som sker med stöd av tillstånd från regeringen eller Radio- och TV-verket; dvs. sändningar från public

---

⁶ Prop 2014/15:109 (s. 109)

⁷ Prop. 1996/97:158 (s. 18)

service-företagen, TV4 och lokal- och närradion.”⁸ Med anledning av det som anförs ovan ändrades Förfogandelagen (1978:262) så att radiosändare och sändarutrustning som utnyttjas för att tillståndspliktiga sändningar av ljudradio- eller tv enligt radio- och tv-lagen (2010:696) inte får tas i bruk. Anledningen var att Sveriges Radios oberoende bedömdes vara så viktigt att när extraordinära händelser inträffar får radiosändare och sändarutrustning som används för Sveriges Radios sändningar aldrig tas i anspråk för annat bruk. Att värna Sveriges Radios möjlighet att nå ut till befolkningen både som beredskapskanal och med oberoende nyheter är avgörande.

3.3 Överklagan

Förslag: Säkerhetspolisen och Försvarsmakten ska få överklaga beslut som gäller beviljande av tillstånd att använda radiosändare eller medgivande till överlåtelse eller uthyrning av sådant tillstånd, att förena tillstånd att använda radiosändare med villkor, eller återkallelse av tillstånd att använda radiosändare eller ändring av villkor i sådana tillstånd. När ett beslut överklagas ska beslutsmyndigheten vara motpart i domstol.

Sveriges Radio avstyrker förslaget.

Av skäl som tidigare angivits vore det mycket olyckligt ur oberoendehänseende om Säkerhetspolisen och eller Försvarsmakten ges möjlighet att få ett inflytande över Sveriges Radios möjligheter att nå publiken med oberoende journalistik. Bara det faktum att Säkerhetspolisen eller Försvarsmakten skulle ges möjlighet till överklagan skulle riskera att rubba förtroendet. Sveriges Radio bör därför undantas när det gäller möjlighet till överklagan.

---

⁸ Prop. 1996/97:158 (s. 25)